Самостійна робота №1

Тема: Ідеологічні основи та еволюція концепцій тотальної оборони в країнах НАТО".

1. Дослідження концепції нац. стійкості (Resilience) на прикладі країн Балтії та Скандинавії.

Resilience (національна стійкість) – здатність держави та суспільства зберігати функціонування, протистояти кризам і швидко відновлюватися після них.

У країнах Балтії – Естонії, Латвії та Литві – основна увага приділяється протидії військовим, кібернетичним, інформац.-м та гібридним загрозам.

У Скандинавських країнах значну роль відіграє концепція "тотальної оборони", яка передбачає об'єднання військових і цивільних ресурсів держави.

Важливими складовими стійкості є:
- захист критичної інфраструктури;
- підготовка населення до криз;
- резервні системи управ-ня та зв'язку;
- кібербезпека;
- продовольча та енергетична безпека;
- взаємодія держави, місцевого самовряд-ня, бізнесу і громадян.

2. Роль цивільного населення у стримуванні гібридних загроз військового хар-ру.

Цивільне населення є важливою складовою національної стійкості.

Основні зав-ня цивіл. сус-ва:
- дотримання правил цивільної без-ки;
- протидія дезінформ-ції та пропаганді;
- повідомлення про підозрілу діяльність;
- підтримання роботи критичних підприємств та служб;
- участь у системах цивільного захисту та волонтер-х стр-рах.

Важливе значення має медіаграмотність, оскільки інформ-ні операції є одним із ключових інструм-в гібридної боротьби.

Підготовлення населення підвищує стійкість держави та зменшує ефективність спроб противника дестабілізувати суспільство.

3. Правовий статус добровольця в європейських оборонних системах.

У європейських країнах добровольчі формування можуть мати різний правовий статус: від складової офіційних

сил оборони до добровільних цивільних організацій.

Статус добровольця визначається нац-м законодавством, умовами служби, порядком підпорядкування та завданнями формування.

У багатьох країнах добровольці проходять військову або спеціальну підготовку та можуть залучатися до:

- територіальної оборони;
- охорони важливих об'єктів;
- допомоги під час надзвичайних ситуацій;
- підтримки регулярних сил.

Важливими є питання прав, обов'язків, соціального захисту, відповідальності та правомірності застосування сили.

Загальна тенденція НАТО - залучення підготовленого потенціалу до системи національної стійкості при чіткому правовому регулюванні.

Висновок:

Сучасна тотальна оборона в країнах НАТО поступово перетворилася з концепції виключно військового захисту на комплексну систему національної стійкості.

Її основою є взаємодія Збройних сил, державних органів, місцевого самоврядування, приватного сектору та громадян.

Основна мета - забезпечити здатність держави функціонувати, протистояти гібридним і військовим загрозам та відновлюватися після них.

(Ср) Скласти порівняльну таблицю моделей територіальної оборони Естонії (Кайтселійт) та України.

Головна відмінність полягає в тому, що естонська модель більше спирається на інституціоналізований добровольчий рух, тоді як українська - на інтегровану систему військової територіальної оборони та національного спротиву. Обидві моделі відповідають концепції тотальної/загальносуспільної оборони, оскільки передбачають участь не лише військових, а й цивільного суспільства у забезпеченні національної стійкості.

Критерій	Естонія (Кайтселіїт)	Україна (Сили терит. оборони та добровольчі формув.)
Назва моделі	Kaitseliit - Естонська ліга оборони	Сили територіальної оборони ЗСУ + добровольчі сформування територіальних громад
Правовий статус	Добровільна державна орган-я націон-ї оборони, що діє у сфері управління Міністерства оборони Естонії, є юридичною особою публічного права.	Територіальна оборона є складовою нац. спротиву. Вона має військову, цивільну та військово-цивільну складові.
Основний принцип	Добровільність, самоорганізація та готовність громадян захищати незалежність і конституц. лад держави.	Територіальність, масовість, швидке розгортання, єдиноначальність, централізація управління та контрольована автономність
Роль держави	Держава інтегрує Kaitseliit у систему національної оборони, організація функціонує в системі Міністерства оборони.	Держава безпосередньо організовує територіальну оборону через ЗСУ, органи військового управління та органи державної влади і місцевого самоврядування.
Основу становлять	Добровольці - громадяни, які за власним бажанням беруть участь у національній обороні.	Військовослужбовці Сил ТРО, територіальний резерв та добровольчі терит. громад
Масштаб добровольчого компонента	Kaitseliit має близько 18 тис. членів, а разом із дочірніми організ-ми - понад 30 тис. добровольців.	Добровольчі формування створюються з урахуван-м людських і ресурсних можливостей відповідних терітор-х громад.
Терит. принцип	Система організована таким чином, щоб добровольці були пов'язані з конкретними територіями та могли брати участь у їх обороні.	Чітко закріплений законодавством територіальний принцип; добровольчі формування створюються в межах терітор-х громад.
Підпорядкування	Є частиною державної системи оборони, але зберігає специфіку добровільної організації.	Сили ТрО є складовою ЗСУ. Добровільчі формування терітор-х громад підпорядковуються відповідним командирам Сил ТрО, а під час воєнного стану, переходять в оперативне підпорядкув. командирів відповідних військових частин.

Підготовка населення	Значний акцент на добровільний військовий підготовчий, навчаннях та формуванні оборонної культури суспільства.	Підготовка населення до оборони є одним із завдань національного спротиву, закон передбачає підготовку громадян до дії в умовах воєнних дій та надзвичайних ситуацій
Участь жінок і молоді	Окремі добровольчі організації залучають жінок і молодь до системи нац. оборони.	Законодавча система передбачає участь громадян у системі нац. спротиву відповідно до визначених законом форм та вимог.
Зв'язок із регулярними ЗС	Тісно інтегрована з основними силами оборони та загальною системою нац. оборони	Сили ТрО є безпосередньо складовою ЗСУ; вони мають власне командування, регіонал. органи, бригади та батальйони.
Дії під час війни	Добровольчі сили є частиною загальної системи оборони Є. та можуть виконувати завдання оборонного хар-ру.	ТрО може виконувати зав-ня із захисту терит-ї, протидії противнику та інші зав-ня в межах законодавства. Можуть залучатися навіть поза межами визначеної зони ТрО.
Цивільна складова	Добровольча оборона тісно пов'язана з ідеєю загально-суспільної готовності до оборони.	Цивільна складова прямо передбачена законом і включає державні органи та органи місцевого самовр-ня.
Модель національної стійкості	Орієнтація на whole-of-society defence- залучення знаної частини суспільства до підтримання обороноздатності держави.	Орієнтація на нац. спротив, який поєднує тер. оборону, рух опору та підготовку громадян до зах-ту держави.
Головна перевага	Висока інтеграція добровольчого руху з державною системою оборони та розвинена культура громадянської участі.	Поєднання професійної військової структури ЗСУ з добровольчими і цивільними компонентами та можливість швидкого розгортання.
Основна особливість	Добровольча організація є традиційним і сталим елементом оборонної системи держави.	Українська модель сформувалася та значно посилилася в умовах реальної широкомасштабної війни, тому має значний бойовий досвід.

Самостійна робота №2

„Взаємодія добровольчих формувань територіальних громад (ДФТГ) та підрозділів Сил територіальної оборони (ТрО) ЗСУ під час охорони критичних об'єктів інфраструктури".

1. Аналіз порядку підпорядкування та розгортання блокпостів ДФТГ у межах громад.

ДФТГ – добровольчі формування територіальних громад, створені в межах територіальних громад для виконання завдань територіальної оборони відповідно до законодавства України.

⊗ Основні принципи взаємодії ДФТГ і ТрО:

- діяльність ДФТГ здійснюється у визначених законом межах та відповідно до завдань, поставлених військовим командуванням;
- під час дій та виконання завдань ДФТГ взаємодіють з підрозділами ТРО ЗСУ, Нацполіції, поліції, ДСНС та іншими уповноваженими структурами;
- блокпости та інші контрольні пункти створюються за рішенням та в порядку, визначеному компетентними органами, а не самовільно;
- особовий склад повинен мати визначені завдання, порядок зв'язку та взаємодії;
- під час охорони критичних об'єктів особлива увага приділяється недопущенню диверсій, незаконному проникненню, пошкодженню майна та інших загроз.

• Критична інфраструктура – об'єкти та системи, порушення роботи яких може негативно вплинути на безпеку держави, життєдіяльність населення, економіку або функціонування суспільства.

2. Вивчення правил внутрішньої служби та правових меж застосування сили уповноваженими формуваннями.

Під час виконання завдань члени ДФТГ повинні:
- дотримув-ся Конституції України;
- виконувати законні накази й розпорядження командування;
- дотримуватися дисципліни та встановленого порядку несення служби;
- поводитися коректно з цивільним населенням;
- не перевищувати надані законом повноваження;
- забезпечувати збереження службової інформації;
- негайно відповідати про виявлені загрози відповідним органам;
- застосування сили допускається лише за наявності передбачених законом підстав і в межах необхідності та пропорційності.

Важливі принципи:

Законність - діяти тільки на підставі та в межах закону.

Необхідність - сила застосовується лише тоді, коли без неї неможливо виконати законне завдання.

Пропорційність - рівень застосованої сили має відповідати характеру загрози.

Мінімізація шкоди - необхідно максимально уникати шкоди цивільним особам.

Відповідальність - перевищення повноважень може спричинити юридичну відповідальність.

Особливо важливо розрізняти спостереження, повідомлення про загрозу та безпосереднє активне реагування.

Не кожна підозріла поведінка є підставою для застосування сили.

3. Регламент взаємодії з патрульною поліцією та підрозділами ЗСУ під час комендантської години.

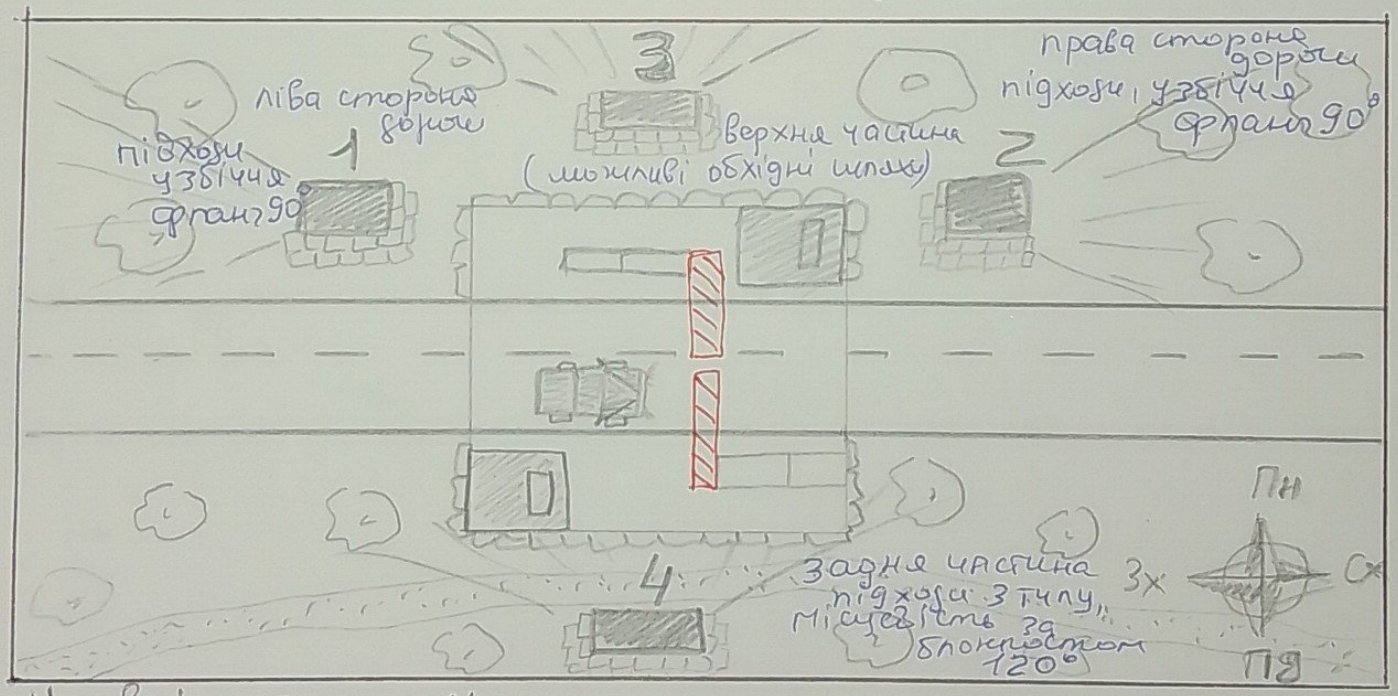
Комендантська година встановлює обмеження на перебування людей у визначений час без спеціальних перепусток або документів.

Під час дії ДФТГ взаємодіють з поліцією та військовими структурами відповідно до визначеного порядку.

Основні завдання взаємодії:

- обмін інформацією про підозрілі ситуації та можливі загрози;
- передача інф-ції про виявлені порушення компетентним органам;
- спільне охорона визначених об'єктів;
- забезпечення узгодженості дій різних сил;
- недопущення самовільного використання фуражирів, ухилянтів до комплектації поліції або ЗСУ;
- у разі виявлення особи, транспор-го засобу чи ситуації, що викликає підозру, члени ДФТГ повинні діяти відповідно до встановленого алгоритму взаємодії, насамперед повідомляючи уповноважені органи та виконуючи їхні законні розпорядження.

(Ср) Розробити графічну схему-пам'ятку розташування постів та секторів спостереження на типовому блокпосту ТрО.



Умовні позначення:

- пост спостереження (укріплення (пісок))
- КП командно-спостереж. пункт
- шлагбаум
- ґрунтова дорога
- дорога
- дерева, кущі